

تۇرسۇن عوپۇر:

“جاقسى شىپياڭەر بولۇ مەنىڭ ومىرلىك وزگەرمەس تالىپنىسىم”

مەكەمەسىنىڭ اق تاڭىداق اۋرۇى ارناۋلى قۇرلىسى نىسانىن لىپ، تەرى اۋرۇلارنىا دىياڭوز قويۇ - مەدەۋ سىتەرىن دامىتۇ سەنىمىز ونان ارى نىعايا ُغۇستى“، - دەدى تۇرسۇن.

تۇرسۇنىڭ ساباقئاسى، قىزمەتتەسى، اۋتونومىيالى رايوندىق ۇيعۇر شىپياڭەرلىگى شىپياحاناسى تەرى اۋرۇلارى 1 - ُبولمىنىڭ مەڭگەرۇشى رىزۇانكۇل ُومار 1998 - جىلى مەملەكەتتىڭ ۇلتىتار مەدەۋ دارىندىلارىن شىينجياڭ مەدىتسىنا داشۇەسى ەرەسەكتەر شۇمىۋانىنىڭ ۇيعۇر شىپياڭەرلىگى تولىق كۇرس كلاسنا بىرگە وقۇعا تۇسكەندىكتىكرىن ەسكە الدى.

مىعم نازار،بالىق بىلىمىدەرىن كلىنىكالىق امالىباپتەن ۇشتاستىرعان تۇرسۇن جانە ونىڭ قىزمەتتەستەرى ۇيعۇر شىپياڭەرلىگىنىڭ ەرەكشە ارناۋلى اۋرۇلار ارناۋلى ُبولمى قۇرلىسىن بەلسەنە كەڭىيتىپ، ُبولمىدى العاشىنداى 25 تۈسەك عانا بار ادەتتەڭگى كلىنىكالىق بولمىنەن قازىرگى 3 ناۋقاس اۋماعى، 153 تۈسەڭى بار مەملەكەتتىك كلىنىكالىق ُتۇينىدى ارناۋلى بولمىگە، اق تاڭىداق اۋرۇن مەدەيتىن ُتۇينىدى زەرتحاناعا، مەملەكەتتىك جۇڭي شىپياڭەرلىگىن، دارىگەرلىگىن باسقارۇ مەكەمەسى وڭىرلىك دىياڭوز قويۇ - مەدەۋ ورتالىعىنا اينالدىردى.

كوپ جىل وتكەننەن كەيىن، تۇرسۇننان “نىشىكى اۋرۇلار بولمىنەن كەتكەنىڭە وكىنەسىڭ بىە” ؟ دەپ سۇراعاندار بولدى. “ەگەر باقى ۇستازعا ىلەسىپ نىشىكى اۋرۇلار بولمىنەن قالعان بولسام، بالىكم، قازىرگىدەن زور تابىسقا جەتكەن بولار ەدىم”، - دەدى تۇرسۇن، - “ُبىراق مەن وكىنبەيمەن. ُاربىر جولىدى باساتىن ادام بولۇ كەرەك، ەگەر قىىن جولىدى تاڭىداپ، ناۋقاستاردىڭ جولىن اشقان بولسام، وندا بۇل جولىدى قاتە تاڭىداماعان بولامىن”، - دەدى.

3 ايدان 20 كۇنگە دەيىن

ۇيعۇر شىپياڭەرلىگى بويىنشا تەرى اۋرۇلارنىا دىياڭوز قويۇ - مەدەۋ ىلشەمدە- رىن، تەخنىكالىق ىلشەمدەرىن، جۇمىسى قولدانباىسن جۇيەلى ُتۇزىپ شىعۇ جانە وعان وزگەرىس ەنگىزۇ ُۇشىن، 2002 - جىلدان 2006 - جىلعا دەيىن، تۇرسۇن مەملە- كەتتىك علمىي زەرتتەشۇ نىسانى بويىنشا بۇكىل شىينجياڭىداى تانىمال، قارت جۇڭي- لەرگە امانداسا بارىپ، مەدەۋ تەخنىكالارىن، ادىستەرىن جىيىنقتادى.

تۇرسۇندى تانىمال، قارت جۇڭيىلەر ُار رەتىندە جاقسى قارسى الاىدى، ُبىراق تەخنىكا - ادىستەردى اۋىزعا العاندا، ولاردىڭ ُبارى كۇلىمىسرىي جۇمعان اۋىز- دارىن اشپايدى نەمەسە ُمىوزدى باسقاعا بۇرۇپ اكەتەدى. تۇرسۇن اتادان جالغاسقان قۇپيا رەتسەپتەرمەن ُبىر وڭىرگە تانىمال بولغان قارت جۇڭيىلەر جونىنەن عاسىرلار بويى جالغاسقان قۇپيا رەتسەپتى باسقاراعا ۇسىنىپ بەرۇدىڭ وتە قىيىن ُس ەكەندى- گىن تۇسىنەتىن ەدى.

“اق تاڭىداق اۋرۇنىا شالىدعۇ سەبەبى- نەن جاس، ادەمى بويجەتكەندەر جىگىت تابا لهادى، اقىلدى دا سىكەر جاس جىگىت- تەر ُوزىن قوراشسىنىپ باىسن كوتەرە لهادى ُجىۇر. ادەتتەڭگى مەدەۋ بارىسنا 3 اى قاجەت، ەگەر ۇزدىك مەدەۋ تەخنىكالارىن، ادىستەرىن جىيىپ، ەستەلىككە لىپ، ساۋلە- لىندىرىپ كوركەيتە تۇسىەك، مەدەۋ بارد- سى قىسقارىپ، تەرى اۋرۇنىا شالىدىققان انا- عۇرلىم كوپ ناۋقاستىڭ ساۋ - سالامات تۇر- مىستان يىگىلىكتەنۇنەن وراي تۇيلار ەدى“.

تۇرسۇن ايگىلى قارت ۇيعۇر جۇڭيگە 5 - رەت امانداسا بارغاندا، قارت ونىڭ شىن پە- يىلىنىن اسەرلەنىپ، ونى شاكىرتتىككە الاىدى. تۇرسۇن جانە ونىڭ ۇجىمى رەتتەشۇ، جىيىنقتاۋ ارقىلى قۇمىل قالاسى، حوتان ايمى- عى، قاشقار ايمىاعى، تۇرپان قالاسى، اقسۇ ايمىاعى سىياقتى كوپتەگەن سەلبەسۇشى ورنى- مەن ۇيعۇر شىپياڭەرلىگى تەڭگە داق اۋرۇد- نىڭ (اق تاڭىداق) كلىنىكالىق جولدارى جانە دىياڭوز قويۇ - مەدەۋ جوباسى، تەڭگە داق اۋرۇن (اق تاڭىداق) مەدەۋ باعدارناماسى سىياقتى كوپ ُتۇرلى ىلشەمدەردى جاساپ شىعەپ، ەلىمىز ۇيعۇر شىپياڭەرلىگىنىڭ تەرى اۋرۇلارنىا دىياڭوز قويۇ - مەدەۋ سالاسىندا دىياڭوز قويۇ - مەدەۋدى جۇيەگە ُتۇسىرۇ جاعىنداى بوستىقتى تولتىردى.

وسىدان كەيىن، ول تەمىرەنكى اۋرۇى، سۇلى بورتپەنىڭ “قان قىزۇدان تۇىلاتىن اۋرۇلار نازارىياسى”، اق تاڭىداقتىڭ “دەنەدە دىمقىلدىق، سۇقى اسىپ، باۋىردا قان ۇيۇدان، بۇيرەك لىسرەۋدەن تۇىلاتىن اۋرۇلار نازارىياسى” سىياقتى نازارىيالاردى قورىتىنىدىلاپ، ورتاعا قويدى، دەر بەس تاپ- قىرلاعان مەدەۋ ادىسى — “قاندى سۇتىپ ۇنتى ايداۋ ادىسىن” كلىنىكادا قولدانۇ ار- قىلى تەمىرەتكىنى، سۇلى بورتپەنى مەدەپ، ادەتتەڭگى تەمىرەنكى اۋرۇن مەدەۋ بارد- سىن كورنەكنى قىسقارتىپ، تىزگىندەۋ سالىستىرماسىن %77كە جوعارىلاتىپ، سۇلى بورتپەنىڭ ساۋىقۇ سالىستىرماسىن % 61.5كە جوعارىلاتىپ، اق تاڭىداقتىڭ ساۋىقۇ سالىستىرماسىن %4.1كە جوعارىلاتتى.

“اق تاڭىداق اۋرۇن مەدەۋ ۋاقتىنن 3 ايدان 20 كۇنگە قىسقارتۇعا 13 جىل ۋاقت جۇمسالدى، بۇل بارىسقا تالايالغان ايگىلى، قارت جۇڭيىلەردىڭ جۇرەك قانى سىڭگەن“، - دەدى تۇرسۇن، - “ۇلتتار شىپياڭەرلىگى، دا- رىگەرلىگى — جۇڭي شىپياڭەرلىگى، دارد- گەرلىگىنىڭ ماڭغزى قۇرامداس بولگى، جۇڭي شىپياڭەرلىگىن، دارىگەرلىگىن جالغاس- تىرۇشى رەتىندە، علمى - تەخنىكادا جاڭالىق اشۇ جەتىستىگىنىڭ پايداسىن ُار ۇلت بۇقارا- سنا جەتكىزۇ — ُيىزدىڭ جاۋاپكەر شىلىگى- مزى جانە بورىشىمىز“.

ُتپتى دە كوپ ادامدى باستاپ ىلگەرلىەدى

بىيل تۇرسۇن جانە ونىڭ قىزمەتتەستە- رى اقسۇ ايمىاعى، قاشقار ايمىاعى سىياقتى جەرلەردىڭ جۇڭي شىپياحانالارىنان (ۇيعۇر شىپياڭەرلىگى شىپياحاناسى) 6 - توپئاعى مەملەكەتتىك ايگىلى، قارت جۇڭي شىپياڭەر- لىگى، دارىگەرلىگى ماماندارى جالغاستىرۇ

قىزمەت كەڭسەسىن قۇرىپ، كۇرس اشۇ، بىرلەسىپ دىياڭوز قويۇ - مەدەۋ سىياقتى قىزمەتتەردى مەرزىمىدى ورىستەتتى. “مەملەكەتتىڭ جاقسى ساياساتىنىڭ ار- قاسىندا نەگىزگى ساتىداى ۇيعۇر شىپياڭەرل- ىگى شىپياحانالارى تەڭ قامادما دامىپ، نە- گىزگى ساتىداى بۇقارا ەسىك الدىندا - اق جوعارى دەڭگەيدەگى دىياڭوز قويۇ - مەدەۋ تەخنىكاسىنان يىگىلىكتەنە الاتىن بولدى“. كۈمەكتەسىپ - سۇيەمەلدەۋگە بە- كىگەن تۇرسۇن بىيىل 9 - ايدا ُۇشتۇرپان اۋداندىق جۇڭي شىپياحاناسىنا (ۇيعۇر شىپىا- گەرلىگى شىپياحاناسى) تاعى كەلدى. كوپ جىلدىڭ الدىنداى “كونە، تۈزىعى شىققان، شاعىن” شىپياحانادان قازىرگىدەي ورتاسى رەتتى دە نازا، قاتتى بولشەك قۇرىلغىلارى تولىق بولغان 2 - دارەجەلى A شىپياحانا بول- مانعا دەيىن، كەرەمەت وزگەرىستەر ونى جىگەرلەندىردى.

“وسناۋ جىلدارى ُبىز سان رەت نە- گىزگى ساتىعا ُتۇسىپ، مەدەۋ قىزمەت وتەۋىن جەتكىزىپ، بۇكىل شىينجياڭىداى 40 نەشە ۇيعۇر شىپياڭەرلىگى شىپياحاناسىنىڭ دامۇنىا كۇا بولدىق. مەملەكەتتىڭ جۇڭي شىپياڭەرل- ىگىنە، دارىگەرلىگىنە وسكەلەڭ ُمان بەرۇنە نلەسە، ُبىر قىدىرۇ ۇلتتار شىپياڭەرلىگىن، دارىگەرلىگىن زەرتتەشۇ نىساندارى ارت - ار- تىنان ورسىتەتىلدى، ُوزىم سىتەپ جاتقان شىپياحانىڭ ُوزى ىلگەرەندى - كەيىندى مەملەكەت، اۋتونومىيالى رايون دارەجەلى 22 ُتۇينىدى نىسان جانە زەرتتەشۇ تاقىرىبى بو- يىنشا نەشە ون مىللىيون يۇاندىق نىسان قار- جىسىنىڭ قولداۋىنا يە بولدى“. كوپ جىلدان بەرى، تۇرسۇن جانە ونىڭ قىزمەت- تەستەرى جىيىنغان، كادەگە جاراتقان، رەتتە- گەن تەرى اۋرۇلارىن مەدەۋگە ۇيلەسە- تىن 11 ُتۇرلى تەخنىكا اۋتونومىيالى رايون- نىڭ مەدەۋگە قىزمەت وتەشۇ نىسانىنا ەنگە- زىلدى ُارى بۇكىل رايونداى 40 نەشە ۇيعۇر شىپياڭەرلىگى شىپياحاناسىندا جالپىلاس- تىرىلدى، باۋلىندى جانە قولدانمىعا ُتۇستى. 1993 - جىلى قىزمەتكە قاتنىسقان ۇش-

تۇرپان اۋداندىق جۇڭي شىپياحاناسىنىڭ (ۇيعۇر شىپياڭەرلىگى شىپياحاناسى) ورنىباىسار باستىعى سامەت قادىر بىلاي دەدى: “بىيىل شىپياحانامىزدا ايگىلى شىپياڭەر قىزمەت گەڭ- سەسىنەن ۇشەشۇ قۇرىلدى. قازىر شىپياحانامىز جۇڭي شىپياڭەرلىگى ۇلتتار شىپياڭەرلىگى دىياڭوز قويۇ - مەدەۋ تەخنىكاسى بويىنشا 75 ُتۇرلى نىسان، ُدارى - دارمەك قولدا- نىلماپتىنە مەدەۋ تەخنىكاسى بويىنشا 25 ُتۇرلى نىسان، جۇڭي ُشىوپ ُدارى تۇرلەرى بويىنشا 380 تۇردەن استام نىسان ورسىتەتىپ وتىر“.

“ناۋقاستارعا سالاماتتىق باعىشتاۋ — شىپياڭەردىڭ ەڭ ۇلكەن باقتى، جاقسى شىپياڭەر بولۇ — مەنىڭ ومىرلىك وزگەر- مەس تالىپنىسىم“. تۇرسۇن الدا دىياڭوز قويۇ - مەدەۋ ادىستەرىن اناعۇرلىم كوپ شىپياحانادا جالپىلاستىرىپ، كلىنىكادا شىپىا- گەرلەردىڭ دىياڭوز قويۇ - مەدەۋىنە انا- عۇرلىم ُونىمىدى ُبىر جاقىتى ەتۇ ادىستە- رىن ازىرلەپ بەرىپ، اناعۇرلىم كوپ ناۋ- قاستىڭ اۋرۇ ازابىنان ەر-تەرەك ايعىعۇنا كۈمەكتەسۇدى جوسپارلاپ وتىر.

(باسى 1 - بەتتە)

كوپ ُتۇرلى شارانى قاتار قولدانىپ، نەگىزگى ساتىنىڭ “ۇشتى قامتاىما- سىز ەتۇ“ قابىلەتىن كۇشەيتىپ، خالىق تۇرمىسى سالاسىنىڭ قازىنالىق شى- ەسىن ارتتىرۇ ارقىلى نەگىزگى خالىق تۇرمىسىن قامتاماسىز ەتۇ دەڭگەيىد- نىڭ ۇزدىكىسىز جوعارىلاۋىن، الەۋمەتتىك قىزمەت وتەشۇ قۇرىلغىلارى قۇرد- لىسى قارقىنىنىڭ ۇزدىكىسىز ارتتۇىن، خالىق تۇرمىسىن باسقارۇ ونىمىدىلىگە- نىڭ ۇزدىكىسىز جوعارىلاۋىن ىلگەرلىەتتى. ُار دارەجەلى قازىنا تاراۋلارى قازىنالىق كۈمەك ساياساتىن ساپالاندىرۇ، كەمەلدەندىرۇ ارقىلى وقۇ - اعارتۇدى الدىمەن دامىتۇعا قولداۋ كورسەتىپ، مەكتەپكە دەيىنگى تارىبەگە كوڭىل ُبولىپ، قامقورلىق جاساپ، مەكتەپكە دەيىنگى تارىبەگە قازىنا ۇسىنىلمى دەڭگەيىن بىرتىندەپ جوعارىلاتتى؛ قوعامدىق قامتاماسىزدان- دىرۇ جۇيەسىن اقاۋسىزداندىرىپ، بۇكىل رايونىڭ زەينەتكەرلەردىڭ نە- گىزگى زەينەتكەرلىك قاراجاتى ولشەمى مەن قالا - اۋىل تۇرىعىندارىنىڭ نەگىزگى زەينەتكەرلىك قاراجاتى ولشەمىن، جۇمىسىسىزدىقتى قامسىزدان- دىرۇ قاراجاتى ولشەمىن، قىيىنشىلىعى بار بۇقارانى قۇتقارۇ - كۈمەك بەرۇ ىلشەمىن، ت.ب جوعارىلاتىپ، بۇقارانىڭ ”شۇعىل، قىيىن، ۋايمىداعان، ُزارۇ“ ماسەلەلەرىن شىن مانىندە شەشتى.

ۇعىسۇعا قاراعاندا، 1 - ايدان 10 - ايعا دەيىن، شىينجياڭنىڭ وقۇ - اعارتۇ شىعىسى 87 مىللىيارد 170 مىللىيون يۇان بولىپ، سايكەس مەزگىلدە- گىدەن 7 مىللىيارد يۇان جوعارىلاپ، %7.8 ارتقان. مۇنىڭ شىندە مەكتەپ- كە دەيىنگى تارىبە شىعىسى 9 مىللىيار 950 مىللىيون يۇان بولىپ، سايكەس مەزگىلدەگىدەن %8.10 ارتقان؛ شىينجياڭنىڭ قوعامدىق قامتاماسىزداندىرۇ جانە جۇمىستاندىرۇ شىعىسى 66 مىللىيارد 960 مىللىيون يۇان بولىپ، سايكەس مەزگىلدەگىدەن 5 مىللىيارد 110 مىللىيون يۇان جوعارىلاپ، %3.8 ارتقان. مۇنىڭ شىندە قوعامدىق يىگىلىك، ەڭ تۈمەنگى تۇرمىستى قامتاىما- سىز ەتۇ، جۇمىستاندىرۇ كۈمەك قاراجاتى جانە ەرەكشە قىيىنشىلىعى بارلار- دى قۇتقارۇ - كۈمەك بەرۇ، باغۇ شىعىسى جەكە - جەكە سايكەس مەزگىلدەگىدەن %26، %7.89، %9.9 جانە %2.157 ارتقان؛ شىينجياڭنىڭ دەنساۋلىق ساقتاۋ، سالاماتتىق شىعىسى 44 مىللىيارد 580 مىللىيون يۇان بولىپ، سايكەس مەزگىلدەگىدەن 3 مىللىيارد 979 مىللىيون يۇان جوعارىلاپ، %8.9 ارتقان؛ اۋىل شارۋاشىلىعى، ورمان شارۋاشىلىعى، سۇ يىگىلگى شىعىسى 84 مىللىيارد 70 مىللىيون يۇان بولىپ، سايكەس مەزگىلدە- كىدەن 19 مىللىيارد 260 مىللىيون يۇان جوعارىلاپ، %7.29 ارتقان.

(باسى 1 - بەتتە)

سوڭعى جىلدارى، جۇڭگو بانكەسى شىينجياڭ بولمىشە بانكەسى شەكا- را اتىاعان خالىق اقشاسىمەن ەسەپ جابۇ كاسىبىنىڭ تىاناقتانۇىن كوپ ُتۇرلى شارامىن ىلگەرلىەتىپ، شەكارا اتىاعان خالىق اقشاسىمەن ەسەپ جابۇ كاسىبىن قولايلىلاندىرۇدى جەبەدى. بۇل بانكە “مانەرىيال كوپ، بۇىن كوپ“ كاسىپتەردى جانە “اقشا سانى كوپ، سەنىمدىلىگى جاقسى“ كاسىپورىنداردى قولايلىلاندىرۇ سىناق تۇيىنىنە ەنگىزىپ، ُئارتىبىن قايتا ورنالاستىرۇدا اۋتوماتتاندىرىلغان، يىندۇكىتپۇسىز دەندىرلىگەن اقشا اۋدى، اقشا تۈلەۋدى جۇزەگە اسىرۇ ارقىلى ساۋداكەرلەردىڭ تالون جاساۋ قىسى- مىن جەڭىلدەتىپ، جۇمىس ُبىتىرۇ ونىمىدىلىگىن جوعارىلاتتى.

جۇڭگو بانكەسى شىينجياڭ بولمىشە بانكەسى ساۋدا - ساتتىق بانكە ُبولمىنىنىڭ باس دىرەكتورى لي جىڭ مىنالاردى ُبىلدىردى: “شەكارا اتنا- عان خالىق اقشاسىمەن ەسەپ جابۇدى ُبىتىرۇدىڭ رامىياتتارى قولايلى جانە ُبىتىرۇ ونىمىدىلىگى جوعارى بولسا، كاسىپورىندار قارىجىسىن يەلەپ اۋدى ازايىتىپ، قارجى اينالىمى ونىمىدىلىگىن جوعارىلاتىپ، كاسىپورىنعا انا- عۇرلىم كوپ پايدا جاراتادى“.

جۇڭگو بانكەسى شىينجياڭ بولمىشە بانكەسى تاعى قول تەلەفون بان- كەسى شەكارا اتىاعان خالىق اقشاسىمەن اداقتاۋ يقۇاتىن ساپاللىلاندىرىپ، كەمەلدەندىرىپ، يىتتەرنەت جەلىسىنەن تىسقارى ونىمدەردىڭ يىتتەرنەت جەلىسىندەگى ونىمدەرگە قاراي دارەجە جاڭالاپ، جوعارىلاۋىن جەدەلدە- تىپ، سىرتقى ساۋدا كاسىپورىندارىنان يىتتەرنەت جەلىسىندە اقشا اۋدارۇ، يىتتەرنەت جەلىسىندە ەسەپ جابۇ، ساتۇ، اقشا اۋدارۇ، يىتتەرنەت جەلىسىن- دەگى كەپىل حات سىياقتى كوپ ُتۇرلى يىتتەرنەت جەلىسىندەگى شەكارا ات- تاعان خالىق اقشاسىمەن ەسەپ جابۇ قىزمەت وتەشۇن ازىرلەدى.

جاڭا وراي الدىندا، جۇڭگو بانكەسى شىينجياڭ بولمىشە بانكەسى شىينجياڭ ەركىن ساۋدا سىناق رايونى كاسىپورىندارىنا ۇزدىكىسىز حالقارا- مەن ۇشتاسقان جان - جاقىتى شەكارا اتىاعان فىنانستىق قىزمەت وتەشۇن ازىرلەمەك. لي جىڭ مىنالاردى ُبىلدىردى: ەل ُشىى - سىرتىنداى كوپتە- گەن تۇعىردىڭ سايكەستى باسىمدىعىن ساۋلەلەندىرىپ، شەكارا اتىاعان ەسەپ جابۇ، شەكارا ُشىى - سىرتىندا قارجى قۇراۋ، بانكەلەر ارا ۋاكىلا- تان اقشا تۈلەشۇ سىياقتى كوپ ُتۇردى قامتىعان شەكارا اتىاعان خالىق اقشا- سى ونىمدەرى قۇراماسىن قالىپتاستىرىپ، كاسىپورىنداردىڭ قولايلى اقشا تۈلەشۇ، قارجىنى اينالىسقا ساۋ، قۇنىن ساقتاپ قاتەردەن ساققانۇ، وزىندىك قۇندى تۈمەندەتۇ سىياقتى قاجەتتەرىن قاناعاتاندىرامىز.

^[1] مەكەن - جايىمىز: ُتۇرىمىجى قالاسى جۇڭيۇان سولنۇستىك جولى 500 - ُئومىر، تاراتۇ ورتالىعى: 5593062، جاراناما باسقارماسى: 8830000 پوچتا ُئومىرى: 830028، ايلىق باعاسى 19 يۇان، جىلدىق باعاسى 228 يۇان